

Oponentský posudek na bakalářskou práci Zuzany Znamenáčkové "Magické léčitelství bystranských Romů"

Charakteristika, struktura

Bakalářská práce Zuzany Znamenáčkové je založena na původním materiálu - převážně nahrávkách - z romské osady u východoslovenské obce Bystrany. Sama práce bez příloh přesahuje předepsaný rozsah o čtvrtinu (cca 50 normostran) a přílohy - přepisy nahrávek - dokonce tvoří čtyřnásobek tohoto rozsahu (cca 160 normostran). Nahrávky téměř výhradně pořídila a přepsala autorka sama, všechny jsou v romštině.

Již od úvodu je zřejmé, že si Znamenáčková uvědomuje povahu a strukturu materiálu a své práce: Správně například relativizuje hranice magičnosti v pozorované komunitě. Důležité je, že si uvědomuje hranice svého výzkumu a naznačuje další možnost, kudy by se mohl ubírat.

Ke zmíněným vymezujícím a charakterizujícím pasážím mám ovšem dvě poznámky:

1. U naznačené komparace s léčitelstvím v neromské části obce zcela opomíjí diachronní rozměr, v prostém porovnání současných zvyků by mohl uniknout fakt, že Romové často konzervují něco, co bylo u majority přítomno pouze před delší dobou. Taková komparace by tedy předpokládala i etnografickou literaturu.

2. Není příliš uvažováno omezení samotným způsobem sběru, tedy převážně nahráváním referencí o léčení. To pak v celé práci přináší problémy například v mechanickém přebírání dat o účinnosti léčení - otázkou je, zda se zapřísáhnutý muž opravdu tolik pořežává, že dítě zemřelo proto, že nebylo včas léčeno magickým postupem atd.

Druhy onemocnění a léčebné postupy strukturuje Znamenáčková přehledně, s citem pro protiklad etického a emického. Vše konfrontuje s interpretacemi z hlediska evropské medicíny (z pochopitelných důvodů interpretacemi popisů příznaků ze strany respondentů). Závěr práce její chválenou zakotvenost poněkud ruší. Začíná slovy "Všechny projevy nemoci mohou mít přirozenou, nebo nadpřirozenou příčinu", aniž by nějakým způsobem shrnul, o čem se hovoří. Svým způsobem je závěr shrnující, avšak chybí v něm některé důležité pasáže (např. magizovaná funkce prvků evropské medicíny).

Formální úprava

Formální úprava práce je velmi slabá. V obsahu i v nadpisech je použita stejná velikost písma jako u textu (výjimkou je nadpis třetí kapitoly), a všechny nadpisy hierarchicky různých částí jsou provedeny úplně stejně, čímž se struktura práce znepréhledňuje.

Nedostatečné jsou v práci citace: Začínají křestním jménem, někde není uvedeno město, ale pouze nakladatel, u diplomní práce je nadbytečně uvedeno, že je k dispozici na katedře romistiky - katedra romistiky přitom navíc neexistuje, u Romsko-českého slovníku je Hanka místo Hana a Žilnayová místo Žlnayová, přičemž Edita Žlnayová na slovníku nepracovala, je zaměněna s Annou Žigovou. Navíc by se slušelo napsat, že jde o třetí vydání. Přínosem je v bibliografii uvedení čísel nahrávek podle vznikajícího romského korpusu, avšak u nich je uvedeno pouze číslo bez jakéhokoli jiného odkazu kromě jména respondenta.

Co se týče citátů z nahrávek, doporučoval bych je pro účel práce více zredigovat: zakotvení je při řádném přepisu nahrávky důležité zachovávat, avšak při citaci by mělo být vypuštěno, pokud neplní nějakou funkci.

Závěr

K práci je možno vznést rovněž několik připomínek detailního významu, ty však raději zašlu autorce mailem. Celkově se domnívám, že díky kladům v charakteru, struktuře a významu práce lze odpustit nedostatky zejména ve formální úpravě a navrhuji práci hodnotit jako výbornou.

V Praze dne 23.5.2006

PhDr. Jan Červenka, Ph.D.

